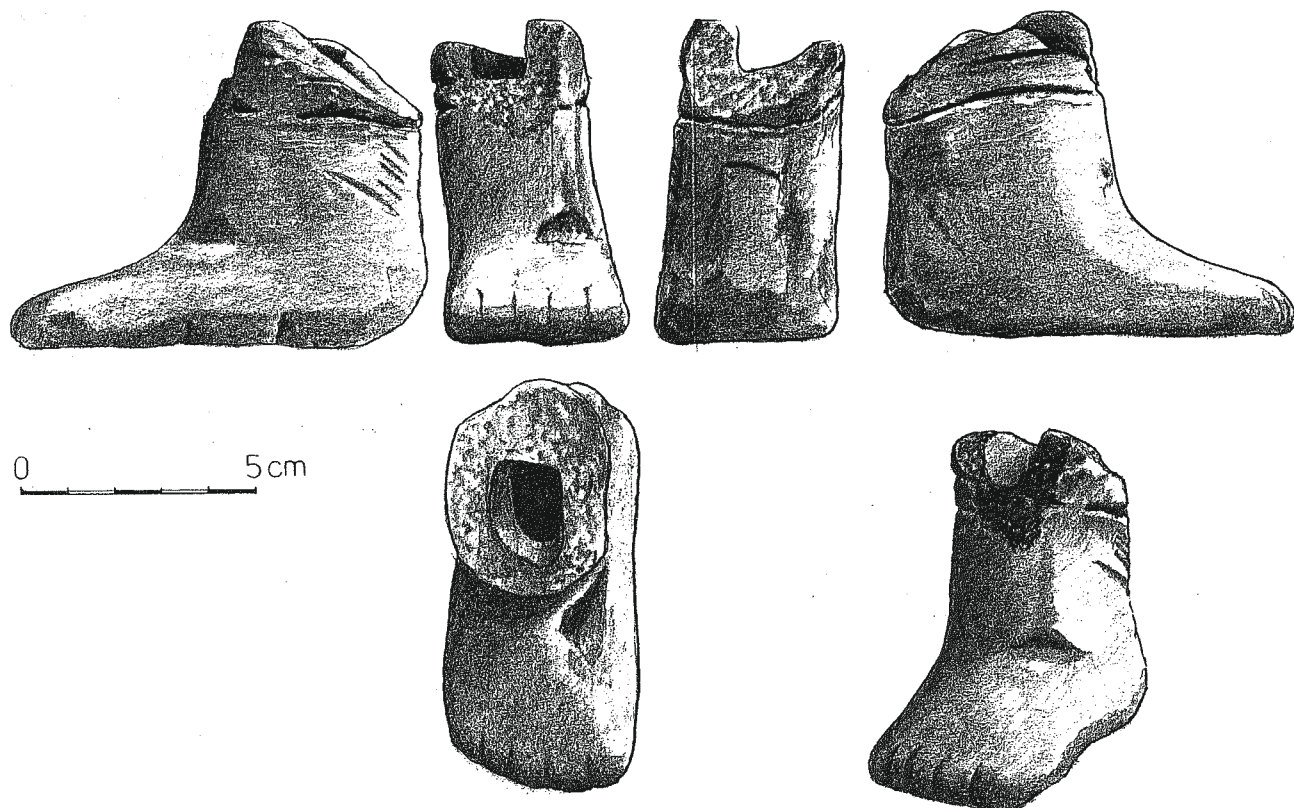

Agnieszka Kukulka

Znalezisko wczesnoneolitycznej glinianej nogi z Gwoźdźca, st. 2

W sezonie wykopaliskowym 2000 kontynuowane były badania archeologiczne na osadzie kultury ceramiki wstęgowej rytej w Gwoźdźcu st. 2, gm. Zakliczyn. Wykopy założone zostały w dwóch częściach stanowiska – w okolicach długiego domu (płd.-zach. część osady) i rejonie, gdzie w pierwszym sezonie odkryta została jama zasobowa z materiałem nawiązującym do starszej fazy KCWR. Wykopy założone w pobliżu jamy (obiekt 1) miały na celu stwierdzenie, czy archaiczny materiał miał charakter incydentalny, czy też osada w Gwoźdźcu miała 2 fazy – starszą w typie zofipolskim z nawiązaniem zakarpackimi i nutową – bliżej kulminacji wzniesienia.

Na odsłoniętej powierzchni ok. 0,75 ara, tuż pod warstwą orną odkrytych zostało 6 obiektów w typie jam i kilka śladów po słupach. Silny stopień erozji i działalność rolnicza spowodowały znaczne zniszczenie obiektów. Zachowały się niestety ich przydenne części o nieznacznej tylko miąższości. W jednej z owalnych jam (obiekt 23), na nieznacznej głębokości 38 cm odkryte zostało niezwykle znalezisko – fragment antropomorficznej plastyki figuralnej. Jest to część nogi z zachowaną stopą. Noga wykonana została z tłustej, dobrze wyrobionej gliny z domieszką drobnych tłuczonych skorup (lub grudek gliny) i drobiut-

Ryc. 1. Gwoździec, woj. małopolskie, st. 2, fragment figurki. Rys. A. Michta
Abb. 1. Gwoździec, Klempfen – Wojewodschaft, Fundstelle 2. Figurfragment
Рис. 1. Гвоздьец, воев.Малопольское, пам. 2. Фрагмент фигурки

Ryc. 2. Gwoździec, woj. małopolskie, st. 2, fot. figurki – widok z boku

Abb. 2. Gwoździec, Klempolen – Wojewodschaft, Fundstelle 2. Fotografie der Figur – Seitensicht

Рис. 2. Гвоздьец, воев. Малопольское, пам. 2. Фотография фигурки – вид сбоку

kiej szezki roślinnej. zachowane wymiary: długość stopy 8,8 cm, szerokość stopy 4 cm, wysokość nogi 7 cm. Noga zrobiona była bardzo realistycznie z dobrze wymodelowaną stopą – dokładnie widoczne są palce, których wielkość i układ wskazują jednoznacznie, że była to noga prawa. Powyżej miejsca, w którym znajduje się kostka – widoczne są dwie (i niewielki fragment trzeciej) poziome, dość szerokie linie ryte w przekroju U-kształtne. Poniżej linii, od strony wewnętrznej znajdują się 4 krótkie, ukośne ryte kreseczki. Wielkość znaleziska i sposób wykonania – wyklucza raczej możliwość pochodzenia nogi z naczynia antropomorficznego. Noga pochodziła najprawdopodobniej z figury, znacznych rozmiarów, która wykonana została na stelażu o czym świadczy prostokątny w przekroju otwór dochodzący do pięty (sama stopa jest pełna). Konstrukcja, wykonana najprawdopodobniej z drewna oblepiona była następnie gliną, w której wymodelowana została cała postać, którą wysuszono i wypalono w niezbyt wysokiej temperaturze. Zakładając, że twórca posągu przestrzegał choć w przybliżeniu proporcje ludzkiego ciała, to figura jeśli była stojąca musiała mieć około 60 cm, jeśli zaś było to przedstawienie postaci siedzącej – ponad 40 cm.

Nie ma niestety danych co do wyglądu posągu. Biorąc pod uwagę neolityczne przedstawienia figuralne istnieje prawdopodobieństwo, że była to postać kobieca.

Ryc. 3. Gwoździec, woj. małopolskie, st. 2, fot. figurki – widok z góry

Abb. 3. Gwoździec, Klempolen – Wojewodschaft, Fundstelle 2. Fotografie der Figur – Sicht vom Oben

Рис. 3. Гвоздьец, воев. Малопольское, пам. 2. Фотография фигурки – вид сверху

Znalezisko z Gwoźdźca nie posiada analogii wśród znalezisk antropomorficznej plastyki figuralnej związanych z KCWR.

Noga znaleziona została w towarzystwie ceramiki nawiązującej zdobnictwem do obszarów zakarpackich i posiada nawiązania z terenami południowo-wschodniej części Europy. Bez wykonania szczegółowych analiz dotyczących składu masy ceramicznej nie da się w stu procentach stwierdzić, czy omawiany zabytek był importem czy wykonany został na miejscu. Wydaje się jednak, na podstawie powierzchownych oględzin, że był wytworem miejscowym. Gлина użyta do wytworzenia figury i sposób wykonania linii rytych nie odbiega w zasadzie od ceramiki znajdowanej na osadzie w Gwoźdźcu. Noga była natomiast „importem” w sensie duchowym i świadczy o powiązaniach w sferze ideologicznej z obszarami południowo-wschodniej części Europy, z charakterystyczną dla tamtejszych kultur neolitycznych sztuką antropomorficzną.

Agnieszka Kukulka

Fund eines frühneolithischen Tonbeines in Gwoździec, Fundstelle 2

Zusammenfassung

Dieser Bericht informiert über den Fund eines Fragments der, aus der Siedlung der Stichbandkeramik in Gwoździec (Gemeinde Zakliczyn, Klempen – Wojewodschaft) stammenden, antropomorphischen Tonfigur. Die Figur wurde, nicht tief, in der Grube (Nr. 23) gefunden. Sie wurde aus dem fetthaltigen, gut gekneteten Ton, mit Beimischung feiner, zerbrochener Scherben und ganz feinen pflanzlichen Häcksels gemacht. Die Darstellung ist sehr realistisch – der Fuß ist gut herausgebildet,

die Zehen sind gut zu sehen. Zehengröße und Zehensatz verweisen darauf, daß es das rechte Bein ist. Über dem Knöchel sind zwei (und ein kleines Fragment der dritten) waagerechte, relativ breite Stichlinien, mit dem U-förmigen Profil zu sehen. Unter den Linien auf der Innenseite befinden sich vier schräge Striche. Die Beingröße (Fußlänge 8,8 cm, Beinhöhe 7 cm) zeugen davon, daß es ein Teil der 60-40 cm großen (in der sitzenden oder stehenden Version) Menschenfigur ist.

Агнешка Кукулка

Находка ранненеолитической глиняной ноги в Гвоздьце, пам. 2

Резюме

Настоящее сообщение представляет собой информацию о находке фрагмента глиняной антропоморфной фигурки с поселения культуры линейно-ленточной керамики в Гвоздьце, гм.Закличин, воев.Малопольское. Фигурка обнаружена в одной из ям (№23) на незначительной глубине. Это часть ноги с сохранившейся стопой. Она изготовлена из жирной, хорошо перемешанной глины, содержащей примеси измельченного шамота и органики. Скульптурка очень реалистична – стопа хорошо смо-

делирована, четко просматриваются пальцы. Их величина и расположение указывают, что это правая нога. Выше места, где находится щиколотка, видимы две (и небольшой фрагмент третьей) горизонтальные, достаточно широкие углубленные линии, U-образные в разрезе. Ниже линий с внутренней стороны, находятся 4 косые черточки. Величина (длина стопы 8,8 см, высота ноги – 7 см) указывает, что это часть большой, размером около 40-60 см (в стоящем или сидящем варианте) человеческой фигуры.